

Adam, sit horum sapientissimorum [Baluz. add. et] A ista responsio, quod hoc insanissimum est, vel in cogitatione percipere, manifestum est, quod et peccatum eum noverat, et propter hoc procul dubio moritum. Quomodo ergo non est extremæ deinemitæ credere quod primitus cum ^a immortalem in sex horas [Baluz. horis] fecerit (nam tantæ fuerunt a conditione ejus usque ad ^b commissionem, quandoquidem sexto die factus e terra, et comedens contra divinum mandatum, de paradiso pulsus est), mortalem vero post peccatum monstraverit?

2. Certum est enim, quia si eum immortalem esse voluisse, ne ipsum quidem intercedens [Baluz. nec intercedens] peccatum Dei sententiam commutasset; quia nec diabolum fecit ex immortali mortalem, et quidem cunctorum malorum existentem principium.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

rum: ita vero restituendus: Numquid peccatum Deus nesciebat Adam? Sed cum sit horum sapientissimorum et ista responsio, quod hoc insanissimum est, vel in cogitatione percipere, manifestum est, etc.

^a Licet agnoscat immortalem veram esse lectionem, retinet tamen Baluzius mortalem, quam habent omnes alii libri. Edit.

^b Ita codex Vaticanus; at Bellovacensis habet commissionem. Henricus de Noris, putans aliquid deesse in hoc loco, addidit vocem peccati. Ego facile crediderim legendum esse comestationem. BALUZ.

EXCERPTUM QUARTUM THEODORI

Secundo codice ex libro tertio, folio vigesimo quinto.

1. Non enim, inquit, his qui ab Adam usque ad adventum Christi Domini in tantis fuerunt impietibus et iniquitatibus quantas beatus Paulus propriis verbis expressit, ut in superioribus ex ejus declaratum vocibus, tamquam magnum quidam resurrectionis collaturus est premium, si eos suppliciis quibusdam sine fine et sine correctione tradiderit. Nam ubi jam loco muneris resurrectio periretur [Baluz. computabitur], si poena sine correctione resurgentibus inferatur?

2. Et post paululum. Quis, inquit, ita demens, ut tantum bonum credit materiam fieri resurgentibus infiniti supplicii, quibus utilius erat omnino non surgere, quam tantorum et talium malorum, post resurrectionem, sub infinitis poenis experientiam sustinere?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Theodorus, opinor, quasi miraretur pro immortalitate Adamo innocentia asserenda Augustinum tantis viribus pugnare, conatus est probare immortalitatem per se numerandam non esse in bonis, sed inter *ædipopæ*, nec magni faciendam, nisi conjugatur eum imprecabilitate et beatitudinis pra mio; quandoquidem ipsis quoque impiis communicanda est, ad incrementum supplicii; non communicanda utique, si tantum esset bonum quantum a defensoribus peccati originalis dicitur.

APPENDIX PRIMA AD PARTEM PRIMAM OPERUM MARI MERCATORIS,

Complectens:

Epistolam Anastasii papæ ad Joannem Hierosolymitanum de Rufino Aquileiensi, et Fidei Professionem duodecim anathematismis constantem quam Rufinus quidam edidit

^a EPISTOLA

**ANASTASII ROMANÆ URBIS EPISCOPI AD JOANNEM HIEROSOLYMORUM EPISCOPUM RESCRIBENTIS
SUPER NOMINE COELESTII.**

Quamvis haec epistola nihil contineat affue hæresis Pelagianæ, habet tamen multa observata digna, et ad historiam non parum conductentia; ideoque visa est non abicienda omnino, velut exarata, sed in hunc postremum locum rejicienda, licet in manuscriptis codicibus primum obtineat. Nec enim ipsam opinor a Mercatore suis operibus præfixam, quippe que ad rem sive Pelagianam, sive Nestorianam faciat; sed a collectore aliquo non eruditissimo, cui cum nullus Rufinus præter Aquileensem, notus foret, sicut ac occurrit Rufini nomine anathematismis prælatum, utrumque opus ad unum euudemque ratus est Rufinum pertinere.

1. Probatae quidem affectionis est hoc, ut de sacer-

C præconio, quod in merito in me effusissimum con-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Hujus meminit Hieronymus in Apologia adversus Rufinum, quem ita alloquitur: Cur translatus hæretica, in defensionem eorum præmissis quasi martyris librum, et id Romanis auribus ingeris, quod translatum totus orbis expavit? Aut certe si ideo interpretaris, ut eum hæreticum arguas, nihil de Graeco mules, et hoc ipsum præfatione testare, quod prudenter papa Anasta-

sius in epistola quam contra te scribit ad episcopum Joannem, suo sermone complexus est. Meminit etiam Justinianus imperator, seu potius Theophilus Alexandrinus a Justiniano laudatus in epistola a ad Me- n., ut mox dicitur.

Ipsam ab Hieronymo querebatur Rufinus: tal scriptam, vel suppositam; unde Hieronymos (Ut)

sanctitatis, et eas quas in Domino habes virtutes, A subinde quodammodo parvitatis nostræ favorabilis

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

supra) : In epistola sancti pape Anastasi lubricus extitisti et turbatus : in quo figura gradum non reperis. Modo enim dicas a me esse compositam; nunc ab eo ad te debuisse transmitti, cui missa est. Rursum injuriam sribentis arguis. Et priuilegio post : Si a me factam epistolam suspicaris, cur eam in Romane Ecclesiæ chartario non requiris? ut cum deprehenderis ab epis- copo non datam, manifesti me criminis reum teneas, et nequaquam uranearum mihi opponas cassiculos, sed fortissimo me et solidissimo constringas reti.

Reperitur pluribus in locis, nimirum tomo IX Operum Hieronymi, inter epistolas suminorum pontificum, apud Baronium ad ann. 402, et in recentioribus conciliorum collectionibus; verum ubique longe minus castigata quam nunc prodeat, partim ex Bellavocensi, partim ex Vaticano codice.

Celebris admodum est, propterea quod continet multum quidem historiæ ecclesiastice; sed plurimum apostolici vigoris, quo summus pontifex libros Nepli Ἀρχῶν proscriptit, Rufinum interpretem castigat, damnat Origenem auctorem, lectores terret edictis principum, et Hierosolymorum episcopum Rufinum atque Origenis factorem arguit, serioque mouet ne sibi patiatur illudi ab homine erroris defensore.

Illi-trissimus Annalium scriptor opinatus est datum ann. 402; sed hæc opinio consistere non potest: nam cum Anastasius obiit v kal. Maii ann. 402, quemadmodum conficit ipse Baronius, ex Marcellini et Prospere Chronicis, qua tandem ratione tot et tanta, intra quatuor menses, eosque fere biennales, nec integratos, contingere potuerunt, quanta oportuit, et certo sciuntur contigisse? Nam primum missa est epistola ex Urbe Hierosolymam; deinde Rufinus Aquileiae existens nuntium accepit e Syria de iis que epistola continebantur; deinde petuit Rufinus sibi mitti e Syria exemplar epistolæ; deinde petitio- nem Hieronymus in Oriente positus rescivit, ejusque meminit in Apologia, quam postea ibidem, vivente adhuc Anastasio, edidit. Potuisse fieri ut spatio quatuor mensium, procelloso et clauso mari, bis Hierosolymam ex Italia iretur, bis in Italiam Hierosolymis? Hæc omnia porro quæ dixi testatur verbo Hieronymus (Lib. iii Apol. advers. Rufin.) : In epistola, inquit, sancti Anastasi lubricus extitisti; et postea: Sirici jam in Donino dormientis profers epistola n, et viventis Anastassi dicta contemnis, etc.

Datam igitur oportet ann. 401; nec ista conjectura est, sed apertum Hieronymi testimonium, qui cum Apologiam scriberet anno 402: Esto, ait (Loco max citato), præterii anni ego epistolam finxerim, recentia ad Orientem scrip' a quis misit? In quibus papa Anastasius tantis te ornauit floribus, ut cum ea legeris, magis te velle defendere incipias quam nos accusare.

Baronius, ut hoc argumentum declinet, duas ab Anastasio epistolas in causa Rufinum esse datas contendit, unam ad ipsummet Rufinum, quæ citatoria esset; alteram ad Joannem Hierosolymitanum, quæ Rufinum condemnatoria: priuam ann. 401, quæ visa est Rufino supposititia; secundam ann. 402, quæ significetur nomine scriptorum recentium ad Orientem. Verum asscqui non possum cogitando qui hæc cohaerent cum iis que Hieronymus eodem in loro scripta reliquit: eam ipsam nimirum epistolam a se suppositam dici, enjus exemplar Rufinus Hierosolymie expectaret. Non expectabat illius quam accepisset, et in qua diceret Anastasius, libros Origenis a Rufino translatos, simpliciisque Romanæ Ecclesiæ plebi traditos fuisse, ut fidei veritatem, quam ab Apostolo didicerant, per se perderet? Quæ totidem fere verbis in epistola ad Joannem habentur.

Non ignoro quin faciat pro Baronio in speciem quod habet Hieronymus in Apologia: Ut epistolam nostram non probas, papæ quoque Anastassi simili dicas

fraude subnixam, de qua tibi ante respondi. Quam si suspicaris ipsius non esse, habes ubi apud eum nos ar- guas falsitatis; sin autem ejus est, ut hujus quoque anni contra te epistolæ probant, frustra et falso falsam ar- guere niteris, cum ex illius vera epistola, usaram re- ram esse doceamus. Ex his enim colligere est binas saltem ab Anastasio datae contra Rufinum litteras, et unas quidem quo anno scribentur Hieronymus, id est, 402; alteras præcedente, id est, 401. Verum cum ambas in Orientem missæ sint, et neutra ad Rufinum directa, sed uiraque ad Joannem Hierosolymitanum, miror quomodo inde Baronius conjœcta adjuvetur: immo constare puto ex hoc ipso loco, eam de qua nunc agitor epistolam datam ann. 401; posterior enim, quæ nomine missorum in Orientem scriptorum intelligitur, pervenerat Hierosolymam jam tum cum scriberet Hieronymus.

B Anastasi Romane urbis episcopi. Successit Ana- stasius Siricio pridie idus Mar.ias, Honorio iv et Eutychiano coss., id est, ann. 398; obiit vero v kal. Maias, Arcadio et Honorio v AA. CC., id est, ann. 402, postquam sedisset annis quatuor, et uno mense, cum aliquo diebus.

Ad Joannem episcopum Hierosolymitanum. Te- nuit Joannes ille totos triginta annos Hierosolymitanam sedem; tantum enim temporis intercessit ab obitu S. Cyrilli, cuius in locum suspectus est, ad ingressum Praylli, quem habuit successorem. Favit porro et Origenistis et Pelagianis, non tam forte sen- tentia mentis quam affectu voluntatis; propterea quod Rufinum Origenis defensorem, et Pelagium monachum adversari intelligeret Hieronymo, cui per se jam erat insensus. Joannes porro non solus accu- sat Hieronymus, sed et Innocentius, Augustinus, atque Orosius, et ita quidem, ut eruditorum judicio Vastelli recentes vindicæ depellere accusationem nondum valuerint.

Rescribentis. Ad litteras nimirum quibus Joannes pontificem consulerat in specie de Rufino, quid sentiret; re ipsa autem, Rufinum excusabat, et Hiero- nymum, cui alias ob causas succensebat, vocabat in crimen, tum invidiæ, tum odii in pre-bysterum, ut ipsi quidem videbatur, note sanctitatis et singularis doctrinæ. Illud indicant Anastasi verba: Rufinus, de quo me consulere dignatus es, conscientie sue divinam habet arbitram majestatem. Et postea: Quod te vero vulgi de Rufino querela sollicitat, ut quosdam vagis suspicionibus persequaris, etc.

Super nomine Rufini. Nomen positum est pro causa, usitata scriptoribus illius temporis, nec tamen inco- gnita meliori ævo, dictione. Rufinus vero, cuius mentio sit, nominatissimum ille est toto orbe Aquileiensis presbyter, S. Hieronymi amicus priuimus et studiorum socius, tum insensus hostis, cum libros Nepli Ἀρχῶν Latinos fecisset, et Origenistam se pro- didisset.

D Post viginti quinque annos peregrinationum in Ægypto et Oriente, quibus Melaniam seniorem comitatus est, redit in Occidentem ann. 397, et Ru- minam iuvenit, ut loquitur Hieronymus, havent plenam suarum blasphemiarum (Apologia 2). Asportavit enim librum Nepli Ἀρχῶν aliosque a se conscriptos, et aureo puculo Romanis venenum propinavit.

Hujus facti invidia cum laboraret, secessit in patriam: unde Apologiam scriptis Anastasio summo pontifici. Scriptis quoque tres virulentissimè in- certivarum libros adversus Hieronymum; tandem vero Aquileiae substituit, donec, populatibus agris urbemque Visigothis, coactus est fugere in Siciliam, ubi diem extremum clausit ann. 411.

Dubiani sui memoriam reliquit, aliis velut sa- culum laudantibus, aliis exscrecantibus tamquam hereticum.

par esse meritum sermo non possit. Porro autem tanto titulorum tuorum raptor incitamento, ut etiam quod impere nequeo, audiens non desinam.

2. Jam hoc de laudibus tuis est, quod tantum me de coelestis istius animi serenitate laudasti. Tui enim episcopatus ordo perspicuus per universum orbem velut radians, etiam ad nos splendoris tui detinuit claritatem: in me quippe totum amicitiam ipse tribuis, examini nihil relinquis, aut si jure me laudas, tu quoque simili tenore laudandus es. Observo igitur ob utrumque, ut me ipsum apud me laudare jam desinas: duplex etenim te causa constringit, ne consacerdotis tui sensibus, aut dolorem falsa laus ingerat, aut pudorem vera succendat.

3. Sed ut ad causam revertar: Rufinus, de quo me consulere dignatus es, conscientiae suae divinam habet arbitram majestatem, apud quam se, integrum devotionis officio, ipse viderit qualiter debeat approbare.

4. « Origenes autem, cuius in nostram linguam composita derivavit, antea et quis fuerit, et in quae processerit verba, nostrum studium nescit; quod vero sit animi mei propositum, cum tua paulisper super hoc conferam sanctitatem.

5. Hoc igitur mente concipi, et illum qui urbis nostrae populis opera translati Origenis, lectione

A patescit, quamdam puris mentibus veluti nebula exaltatis injicere, fidemque apostolorum et majorum traditione firmatam, velut deviis anfractibus voluisse dissolvere.

6. Dicere hoc loco libet: Quid agit, in Romanam linguam ista translatione? Approbo, si accusat anchoram, et execrando factum, exosum populis prodit, ut justis tandem odiis teneatur quem jamdudum fama constriaxerat. Si vero interpres ipse tantorum malorum erroribus consensum praestat, et legenda impia dogmata prodit ad populos, nihil aliud sui opera laboris extrinxit, nisi ut propriæ voluntatis arbitrio, haec, quæ sola, quæ prima, quæ apud catholicos Christianos vera fide, jam inde ab apostolis in hoc usque tempus tenentur, titulo assertionis everteret.

7. Absit hoc ab Ecclesiæ Romanae catholica disciplina, numquam profecto eveniet aliqua ut hæc admittamus ratione, quæ jure meritoque damnamus: quapropter illa, quæ toto orbe diffusa est, Christi Domini nostri providentia probare dignabitur, accipere nos omnino non posse, quæ Ecclesiam maculent, quæ probatos mores evertant, quæ aures circumstantium vulnerent, et jurgia, iras dissensionesque disponant.

8. • Qua re moti, *Origenis quidem scripta et erro-*

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Damnatus certe est ante mortem ab Anastasio, accusantibus Hieronymi amicis; damnatus quoque post mortem a Gelasio, quod de libertate arbitrii contraria Hieronymo sensisset. Nolim ego dirimere hanc litem; verum credat forte quispiam, nec admodum temere, propter maximas a Rufino datas laudes, etiam a summi pontificibus, Anastasii damnationem comminatoriam fuisse dumtaxat, justisque de causis non evasisse postmodum in sententiam. Gelasii prefecto decretum non pertinet ad personam, sed ad libros, qua ratione damnati sunt st̄pē, nullo sanctitatis prejudicio viri moribus probatissimi. Forte pariter suspecta fuerit non sine causa. Non memini Hieronymi in Rufinum accensum zelo tidei bilis. Vide, lector veritatis amans, Gennadium et alios scriptorum ecclesiasticorum nomenclatores, ubi de Rufino sermonem habent.

• Utrum scilicet, vel heresis sp̄gendi causa, vel ob aliam rationem Origenis libros *H̄pi Ἀρχῶν* interpretatus sis, atque etiam utrum Origenis errores sincere et ex animo, an maligne et ore tenui detectarietur. Huc pertinent verba Hieronymi prius allata: *Cur translatus, etc.*

^b Codex Vaticanus: *Origenes autem, cuius in nostram linguam composita derivavit, ante quis fuerit, et in quae processerit verba, nostrum propositum nescit, etc. Codex Bellov. Origenes autem.... aut quis fuerit, et in quae processerit, etc. Vulgata lectio: Origenes.... ante quis fuerit, in quæ processerit verba, nostrum propositum nescivit, etc. Locus, prout est in omnibus codicibus, eget OELipo. Quid enim significant hec vox, nostrum propositum nescivit? Non dubito quin primum exemplar, ex quo reliqui codices exscripti sunt, perturbatum habuerit ordinem duarum istarum vocum, propositum et studium, cumque altera vox alteri superposita foret, praesertim in fine linearum, incuriosus, ut sit, notarii exscribentis oculus decepsit sit. Clarus enim locus est, si restituatur in hunc modum: Origenes autem, cuius in nostram linguam composita derivavit, ante (interpretationem lib. *H̄pi Ἀρχῶν*) quis fuerit, et in quae processerit verba (impio-*

rum dogmatum) nostrum studium nescivit; quod vero sit animi mei propositum, cum tua, etc. Testantur enim veteres, Origenem Latinis, ante Rufini interpretationem, incognitum fuisse, non quidem omnino, cum aliquot homines, petente Damaso, Hieronymus Latino sermone legendas Romanis prius dedisset, sed quod errores in libris *H̄pi Ἀρχῶν* tam spissos, tamque impios.

^c Emendatus est a nobis non sine labore hic locus, cum non minus quam præcedens corruptus esset. Codices enim Vaticanus et Bellovacensis habent: Quod urbis nostræ populis de translati Origenis lectio ne patescit, quamdam puris mentibus veluti nebula exaltatis injectam, etc. Legebatur olim in libris editis: Quod qui urbis nostræ populis de translati Origenis lectio patescit, quamdam puris mentibus, velut nebula exaltata injectam, fidem apostolorum majorumque traditione firmatam, velut deviis anfractibus, illum voluisse dissolvere. Sensus, si tamen aliquis, ubique implicatus est, apertus vero post emendationem nostram.

^d Corrupte in codicibus vulgatis: Hanc quæ sola, et quæ prima apud catholicos Christianos vera fides jam ab apostolis exinde usque ad præsens tempus tenetur, inopinata titulo assertionis everteret. Emendavimus, nisi fallor vero, collatis inter se codicibus.

^e Habent vulgati codices contra fidem manuscriptorum, et sine ullo probabili sensu: Quare nosce qualem epistolam ad fratrem et coepiscopum nostrum Venerium diligenter cura prescriptam parvitas nostra transmiserit, sibique hanc conscientiam fecerim, quod non superflus labore formidinem, etc.

Suspiciatus sum ego, nec sane leviter, fuisse olim lacunam, omissis verbis quibus comprehenderetur sententia damnationis adversus Origenem et Rufinum lata, aut latè mentio, hunc fere in modum, quem litteris alii expressimus. Suspiciandi causas hinc accipio. Primum ab omnibus scriptoribus dicitur Anastasius Origenis errores damnasse. Unus præ cunctis Hieronymus, scribens ad Demetriadem virginem, et in istam epistolam respiciens (*Epist. 6, de*

res damnavimus; interpretam vero, cum non satis, neque sua præfatione ad libros Origenis, neque apologia ad nos missa, se purgaverit, immo forte iisdem erroribus reipos consentiat. Romam ad judicium sedis apostolice vocarimus, et renuuentem venire eadem sententia involvimus. Damnationis autem epistolem fratribus nostris Venerio et Chromatio scripsimus. Quam epistolam ad fratrem et coepiscopum nostrum Venetum, diligentiore cura perscriptam, parvitas nostra transmiserit, ex subditis poteris comprobare.

9. Unde igitur habeat secum ille qui transtulit,

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Virginitate servanda) : Dum essem parrula, et sanctæ ac beatæ memoriarum Anastasius episcopus Romanum regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hereticorum ræva tempestas, simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere et labefactare conata est. Sed vir ditissime paupertatis, et apostolice sollicitudinis, statim noxium percutit caput, et sibilantia hydriæ ora compervit.

Quod si Anastasius Origenem damnavit, id videtur silero non debuisse, cum scriberet ad episcopum eorumdem errorum nomine suspectum, certe suspecto Rutilio favente. Deinde hæc verba, haecens sententia, nec forma præcesserit, non obscure significant factam prius sententia mentionem. Postea Hieronymus scribit (*Lib. II advers. Rufin.*) datas ab Anas-
tasio litteras, quibus Origenem toto orbe perseque-
re: iisque acceptis, Chromatum Aquiliensem
et Venerium Mediolanensem coegisse synodos, in
quibus pari sententia, quia et pari spiritu, hereticum Origenem denunciaverunt populis. Denique damnatum a se Rutilium summus pontifex satis ostendit his postremis verbis: *Ipse denique viderit ubi possit absolvit.*

* Fideles omnes sanctus pontifex partes sui corporis appellat, eodem sensu quo postea Coelestianus, et ipse capit universalis Ecclesiæ, scribens ad clericum et populum Constantinopolitanum (*I. p. conc. Eph. cap. 19*): *Nos. inquit, licet longe positi, ubi cognorimus perversitate doctrinæ membra nostra lacerari, paterna sollicitudine nos urente, pro robis alieno flagramus incendio, licet inter Ecclesias Dei, quæ ubique in unum Christi thalamum referuntur, nihil longe sit, nihil censeatur alienum; cum ergo nostra visceris, jure trepidamus ne fidem vestram a tramite veritatis insinuato male docentes avertat, etc.*

* Imperialium rescriptorum adversus Origenistas meoiravit Hieronymus his verbis: *Imperatorum quoque rescripta, quæ de Alexandria et Egyptio Origenistas pelli jubent, me suggeste dictata sunt. (Lib. I Apotog. advers. Ituf.). Horum mentio nulla est in Codice Theodosiano, nec alibi, opinor, quam his duobus in locis.*

Miror vero non meminisse Justinianum in epistola ad Menam Constantinopolitanum, ubi sermo fit de damnatione Origenistarum ab Anastasio; verum quoniam facta est epistola Justiniani mentio, non erit inutile tria obiter annolare, quæ hic pertinent.

Primum, verba quibus mentio fit Anastasi summi pontificis, non esse imperatoris, quid visum tamen errit nonnullis, sed Theophili Alexandrini. Sic enim se habent: *Audiamus et sanctum Theophilum episcopum Alexandriæ, ex sermone ad quosdam monachos scripto, qui Origeni assentientur. Sic enim dicit: et Quare anathematizantes Origenem cæterosque hereticos, exemplo nostro, et Anastasi sanctæ Romanae Ecclesiæ episcopi, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimi populi dux creatus est, quem et universa beatorum Occidentis episcoporum sequitur synodus, quæ accepit ac probavit Alexandrinæ Ecclesiæ sententiam in sapientia latum.*

Secundum, Justinianum epistolam suam misisse, non tantum ad Menam, sed etiam, ut loquitur, ad

A servetque sibi hanc conscientiam, non superflua labore formidine, neque inani timore sollicitior. Mihi certe cura non decrit, Evangelii fidem circa meos populos custodire, a partesque corporis, per spatia diversa terrarum diffusas, quanis possum litteris convenire; ne qua profanæ interpretationis origo subrepat, quæ devotas mentes, immissa sui caligine, labefaciare conciur.

10. Illud quoque, quod evenisse gaudeo, tacere non potui: beatissimorum nostrorum principum manusse et responsa, quibus unusquisque Deo serviens

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

conciissimum et beatissimum papam senioris Romæ, et patriarcham Vigilium, et ad ceteros omnes sanctissimos episcopos et patriarchas, id est, Alexandriæ, Theopoleos, et Hierosolymorum, ut et hi huic rei propiciant, etc.

Terium, mandatum patriarchis ut exempla mittent alii episcopis, atque etiam archimandritis; sunt enim hæc imperatoris verba: *Hanc epistolam ad tuam beatitudinem deditimus, qua eam contumaciam ut omnium qui in hac regia urbe nunc degunt, sanctissimo rum episcoporum conventum habeat, ac Deo amabilissimorum presectorum sanctis quæ hic sunt monasteriis, faciatque ut omnes suis scriptis praesertim impium ac Deo repugnante Origenem, qui et Adamantius, quicunque presbyter fuit sanctissimæ Ecclesiæ Alexandriæ, ac ejus nefaria impiaque dogmata, capitulaque omnia, quæ inferius ponuntur, omnimodiis anathematizent; exemplaque dimittas eorum quæ a beatitudine tua ob hanc causam gesta fuerint ad alios omnes sanctissimos episcopos, praefectosque venerabilium monasteriorum, ut et ipsi subscriptione propria anathematizent Origenem, scelesteque ejus dogmata, cum omnibus qui declarabuntur hereticis. In posterum autem ne aliter ordinetur episcopi, aut monasteriorum praefecti, nisi prius cum aliis omnibus hereticis, qui de more in editis libellis anathematizantur, id est, Sabellio, Ario, Appolinario, Nestorio, Euthyche, Dioscoro, Timotheo Alexro, et Petro Mongo, et Anthimo Trapexitis, Theodosio Alexandria, Petro qui fuit Antiochæ, et Petro qui Apomeæ, et Severo olim Antiochæ, predictum etiam Origenem, qui paganorum et Arianorum insanis labora it, una cum ex ecclesiis impiusque ejus dogmatis omnibus anathematizat. Omibus enim predictis est ne omnino quisquam audeat talen hereticum aut ejus expositiones defendere, sed eas unusquisque ex toto animo et tota cogitatione oderit, et averseat, et anathematizet.*

Ex his digna scitu quinque discimus: 1° quomodo in totum orbem, vel, ut alii loquantur, ad universum orbis episcopos, mittentur encyclice, tum pontificum, tum imperatorum, epistole, dirigebantur sciatis ad solos per se majorum sed um episcopos; 2° ut que præcribentur epistolis exceptioni mandarentur, coactas fuisse ab episcopis majorum sedium synodos sue diocesis, et inde quid facto opus esset singulis minoribus episcopis significatum, missis acceptarum litterarum exemplis; 3° ad ipsos quoque monasteriorum praefectos fuisse missa mandatorum exempla, et ab iisdem, si quando heresis solemnius damnanda foret, exactam subscriptionem nomine tollens canonib; 4° nomine tunc temporis fuisse, vel Ecclesiæ, vel monasterio præfectum, quin prius propria subscriptione, et editis libellis anathema dixisset, non tantum hereticorum dogmatibus, sed ipsis etiam hereticis; 5° ejusmodi imperatam esse subscriptionem, quæ quisque se, neque personam damnatam, neque libros, neque dogmata velle defendere, sed hæc omnia EX TOTO ANIMO ET EX TOTA MENTE ODISSE. AVERSARI, ET ANATHEMATIZARI testareter.

* Notum est quid intercedat discribunt infor-

ab Origenis lectione revocetur; damnatumque sententia principum, quem lectio reum profana prodiderit, hactenus sententiae meæ forma præcesserit.

¶ 11. Quod te vero vulgi de Rufino querela sollicitat, ut quosdam vagis suspicionibus persequaris, hanc tuam opinionem constringam divinæ lectionis exemplo. Sic enim scriptum est: *Non sic homo, ut Deus; nam Deus noster in corde, homo in facie* (I Reg. vi).

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

sanctiones principum, sive constitutiones, et responsa seu rescripta; illæ edebantur, quasi motu proprio, a principibus; ista vel consultationibus magistrorum, vel aliorum precibus libellisque reducebantur. Si ergo sanctiones principum, quærum meminit pontifex, responsa fuerint, utique missa sunt post libellum a Theophilo per legatos Arcadio imperatori oblatum ann. 400. Unde concluditur ratio temporis quo Anastasium Joanni scripsisse diximus (Vide Pallad. in dialog. vitæ Joan. Chrysost.). cum enim de responsis principum loquatur, tamquam de re admodum recenti, necesse est scripsisse ann. 401, siquidem responsa Constantinopoli data sint ann. 400, et inde in Occidentem missa innotuerint pontificis initio ann. 402.

¶ Videatur loqui de Hieronymo, Hieronymique amicis Pamphilio, Oceano et Marcella, qui multum re ipsa contulerunt ad promovendam Origenistarum condemnationem; non tamen impulsi odio Rufini, quod opinabatur Joannes, sed execratione errorum qui ex lectione libri *Apcl. Apcl.* horrorem fecerant catholicis mentibus. Vide apud Hieronymum epistolam 64, quæ est Pamphilii et Oceani ad Hieronymum; et 65, quæ Hieronymi ad utrumque; et 78, quæ Hieronymi ad Pamphiliū et Marcellum; lucem enim diuitiæ huic loco per se obscuriori.

¶ Correctus est hic locus, qui mendose legebatur in hac vulgata lectione, contraria utrique manuscripto codici: Rufinum scito quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilia ab eo est qui alienis vitiis præstat assensum. Illud tamen scire cupio, etc.

A 12. ¶ Ilaque, frater charissime, omni suspicione seposita, Rufinum scito quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilia a reo est qui alienis vitiis præstat assensum. Illud tamen tenere te cupio, ita haberi a nostris partibus alienum, ut, quid agat, ubi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit ubi possit absolviri.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Adiendus sub finem Rufinus ipse pro se loquens ad summum pontificem, suique facti ratione quam potuit redditæ, regerens crimen in Hieronymum, de cuius invidia maligne queritur: *Quod quædam Origenis, inquit (Apolog. ad Anastasium papum), regatus a fratribus de Græco in Latinum transtulit, puto quod omnes intelligant hæc pro solo labore culpari; si enim aliquid est quod displicet in auctore, quare id ad interpretem detorquet?* Sicut in Græciæ habetur rogatus sum ut Latinis ostenderem; Græci sensibus verba dedi Latina tantummodo. Sive ergo in illis sensibus laus est aliqua, non est mea; sive culpa similiiter, non est mea.

Et paulo post: *Nemo ergo mihi ex hoc, quæso te, sancte, ac venerabilis, et beate Pater, conflet invidiam; nemo factionibus utatur et calumniis, quod in Ecclesia Dei fieri non licet. Ubi enim simplicitas, tanta erit et innocentia, si hic non erit?*

Origenis ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpres: alii ante me hoc item opus fecerant, feci et ego postremus rogatus a fratribus. Si jubetur ne fiat, jussio observari debet in posterum. Si culpantur qui ante jussionem fecerunt, culpa a primis incipiat.

Ego enim præter hanc fidem quam supra exposui, id est, quam Romana Ecclesia, et Alexandrina, et Aquileiensis nostra tenet, quæque Hierosolymis prædicitur, alienam nec habui umquam in isto homine, nec habeo, nec habeo; et si quis alter credit, quæquis ille est, anathema sit. Reddenti autem in die judicij rationem hi qui offendicula, et dissensiones, et scandala fratribus, propter invidiam solam et livorem, generant.

FIDES RUFINI.

Mirum quam multa doctrina, tum historicæ, tum dogmaticæ arcana libellus iste brevissimus contineat, ut magnis voluminibus, sin minus præferri, sicutem componi queat: unde notis diligentissimis, iisque laboriose conquisis, illustrandus visus est; neque vero mediocriter illustrari egebatur, ut opes suas exiguitate sua velut involutas celabat explicare cogeretur. Rejecsus est porro in appendicem, eadem de causa atque Anastasi epistola, cui subjungitur in manuscriptis codicibus, quantumvis secundum ab ipso teneat locum; nam parum habet Pelagiane historicæ, multum alienæ, scilicet Origenianæ. Iliis enim temporibus, quod in notis demonstrandum est, serabant, eo præsertim loci quo libellus scriptus est, quæstiones ortæ ex libris Origenis *Apcl. Apcl.*, quos recens in Latinum sermonem Rufinus Aquileiensis presbyter transtulerat. Verum ista patebunt ex notis, in quibus populares quadam opiniones convellendæ sunt, et nonnulla Origeniana ipsis etiam eruditis non satis nota prelabuntur.

Propter venerationem sanctorum locorum, ^a Ille-

rosolymam et Bethleem venimus, et intelleximus

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

¶ Hinc constat ubi sit editus ille Fidei libellus, scilicet Hierosolymis aut Bethleemi, quo consuebat infinita vis sive presbyterorum, sive monachorum, partim propter sanctitatem utriusque loci, partim ob Hieronymi famam, et nobilium seminarum charitatem, suis opibus servos Dei aletium.

De tempore difficultius quæstio, hinc tamen dicenda conjectura. Editus est prout dubio ante damnatum Nestorium, aliquoquin tertio anathematismo, non Samosateni tantum, Photinique, sed etiam Nestorii facta fuisset mentio: editus quoque priusquam damnaretur Pelagius, nam quomodo alias tam

D parce anathematismo secundo de gratiæ divinæ adjutorio dictum fuisset? Potest ergo videri ad tempora Anastasi pertinere, quibus Origeniana quæstiones, magna animorum contentione, præserunt in Oriente, agitabantur, et Pelagianæ quasi conciperbantur.

Inimo vix non opinor rejici debere ad pontificatum usque Sirici, quando in Oriente turbatum est, dissidentibus mutuo duobus magnis viris, S. Epiphanius et Joanne Hierosolymitano, illo oppugnante, isto defendente Origenem. Ad tantos enim episcopos accessere, cum plurima turba, eximii duo presby-